

ЩОРІЧНІ 2023 РОКУ ЗАХОДИ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ АРХЕТИПІКИ

26–27 червня 2023 р. в режимі онлайн під загальним модераторством професора Національна академія статистики, обліку та аудиту Тетяни Новаченко відбулися щорічні заходи Української школи архетипіки – XIV Міжнародний теоретико-методологічний семінар пам’яті Олега Амосова та XI Міжнародний конкурс молодих науковців пам’яті Ольги Балакіревої на тему: “Архетипіка і публічне управління: делінквентність як прояв свідомого і несвідомого під час війни і в повоєнні часи”.

Співорганізаторами заходів виступили Французька школа архетипіки – паризький Центр досліджень сучасності та повсякденності (СЕАQ), кафедра соціології та урбаністики Університету імені Поля Валері, а також Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія, ГО “Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка”, ГО “Центр соціальний моніторинг”, науковий журнал “Український соціум” і Видавнича група “Наукові перспективи”.

З вітальними промовама до учасників форуму звернулися: засновник і науковий керівник Української школи архетипіки (УША), професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Едуард Афонін; засновник і директор паризького Центру досліджень сучасності і повсякденності (СЕАQ) Мішель Маффесолі; віцепрезидент Української технологічної академії Ірина Антипенко; директор Інституту соціології Національної академії наук України Євген Головаха; екскерівник кафедри соціології та антропології Університету Монпельє-3 імені Поля Валері Патрік Такюссель.

Перший день заходів – 26 червня 2023. Захід відкрили пленарні доповіді *Мішеля Маффесолі* за темою: “Порядок із хаосу або установча місія насильства” і *Патріка Такюсселя* за темою: “Фігуративна соціологія та імажинер”. Їх зміст доповнили питання учасників і відповіді на них доповідачів¹.

Панель 1 склали презентації доповідей переможців конкурсу молодих науковців УША-2023 пам’яті Ольги Балакіревої, серед яких: 1) *Наталія Олійник* – аспірантка кафедри публічної політики Київського національного університету імені Тараса Шевченка посіла 1-ше місце за тему: “Архетипна природа делінквентної поведінки під час війни та фактори, що впливають на її прояви” (*Наукові перспективи*. 2023. № 5 (35). С. 75–94); 2) *Людмила Пономаренко* – магістр філології і магістр державного управління посіла 2-ге місце за тему: “Делінквентність російської воєнщини під час російсько-української війни як архетипний прояв російського соціуму” (*Український соціум*. 2023. № 2 (85). С. 119–129); 3) *Діана Дробот* – студентка бакалаврату Міжрегіональної Академії управління персоналом, *Інна Семенець-Орлова* – науковий керів-

¹ Див.: Архетипіка і публічне управління: делінквентність як прояви свідомого і несвідомого під час війни. 2023. URL: <https://youtu.be/BttGqYDPYRM>

ник посіли 3-тє місце за темою: “Сучасні концепції нації-держави у призмі архетипної методології” (*Український соціум*. 2023. № 2 (85). С. 130–144), а також фіналісти: 4) *Анастасія Завгородня* – аспірантка Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна) з темою: “Аналіз поведінки українського споживача в умовах війни в контексті психологічних типів Карла Юнга” (*Український соціум*. 2023. № 2 (85). С. 77–87); 5) *Олена Омеляненко* – д-р філософії, науковий співробітник науково-дослідного сектору Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка з темою: “Соціально-психологічні причини деструктивних аспектів розвитку інноваційних спільнот на локальному рівні” (*Український соціум*. 2023. № 2 (85). С. 88–105).

Панель 2 згуртувала учасників XIV Міжнародного теоретико-методологічного семінару пам’яті Олега Амосова за напрямом: “Архетипіка делінквентності”, серед яких: 6) *Едуард Афонін, Андрій Мартинов, Руслан Хасанов* (Київ, Україна) з темою: “Делінквентність як прояв патопсихологічного стану під час суспільно-трансформаційних процесів на пострадянському просторі” (*Український соціум*. 2023. № 2 (85). С. 13–30); 7) *Аліна Солнишкіна* (Дніпро, Україна) з темою: “Соціально-психологічні аспекти вивчення геноциду” (*Наукові перспективи*. 2023. № 5 (35). С. 95–106); 8) *Тарас Плахтій* (Львів, Україна) з темою: “Міждисциплінарна модель поведінкового вибору та інструменти попередження делінквентності у повоєнні часи (архетиповий підхід)” (*Український соціум*. 2023. № 2 (85). С. 31–42); 9) *Наталія Сас* (Курітіба, штат Парана, Бразилія) з темою: “Архетипи героя та лиходія в контексті делінквентної поведінки” (*Український соціум*. 2023. № 2 (85). С. 43–52); 10) *Тетяна Федотова* (Кривий Ріг, Україна) з темою: “Делінквентність в контексті суспільно-трансформаційних процесів в національній економіці: архетипний підхід” (*Український соціум*. 2023. № 2 (85). С. 53–63); 11) *Віталій Омеляненко* (Суми, Україна) з темою: “Інноваційний фактор делінквентності в економічній сфері (кейси корупції та тіньової економіки)” (*Український соціум*. 2023. № 2 (85). С. 64–76); 12) *Людмила Сердечна* (Київ, Україна) з темою: “Реклама як фактор делінквентності в контексті архетипної природи” (*Український соціум*. 2023. № 2 (85). С. 106–118); 13) *Маргарита Дергач, Анастасія Турубарова* (Запоріжжя, Україна) з темою: “Ставлення українців до делінквентної поведінки військовослужбовців РФ в умовах російсько-української війни: архетипний підхід”; 14) *Володимир Судаков, Вікторія Лапіна* (Київ, Україна) з темою: “Соціальні суперечності поведінкових стратегій громадян України в умовах війни та посилення соціальної напруженості”; 15) *Оксана Кожем’якіна* (Сан-Франциско, США) з темою: “Фрейм делінквентності та антиморальні засади геноциду”; 16) *Лучезара Дідик* (Буча, Україна) з темою: “Соціальні комунікації як антиделінквентні стратегії вирішення проблем: архетипний підхід”; 17) *Петро Петровський* (Львів, Україна) з темою: “Соціально-психологічні детермінанти делінквентності в умовах війни”; 18) *Вікторія Сичова* (Харків, Україна), *Олена Богучарова* (Кропивницький, Україна) з темою: “Сексуальне насильство в російсько-українській війні в оптиці “рузського” архетипу”; 19) *Елла Мамонтова* (Одеса, Україна) з темою: “Талісмани і тотеми російсько-української війни: архетипний вимір”; 20) *Федір Медвідь* (Київ, Україна) з темою: “Парадигма миру та війни для України як свідоме і

несвідоме функціонування людських цінностей”; 21) *Людмила Черній* (Київ, Україна) з темою: “Соціальні комунікації в контексті делінквентної поведінки”.

Панель 3 згуртувала учасників XIV Міжнародного теоретико-методологічного семінару пам’яті Олега Амосова за напрямом: “Делінквентність і публічне управління”, серед яких: 22) *Тетяна Бельська, Марія Лашикіна* (Київ, Україна) з темою: “Міждисциплінарний дискурс фактору конвергенції сучасного постмодерного світу: відображення у публічному комунікативному просторі під час війни в Україні” (*Наукові перспективи*. 2023. № 5 (35). С. 16–31); 23) *Зоряна Бурик* (Київ, Україна) з темою: “Зміна архетипів культури, як передумова сталого розвитку України”; 24) *Наталія Гавкалова, Лариса Гордієнко* (Харків, Україна) з темою: “Масова делінквентна поведінка як перешкода на шляху України до європейської моделі децентралізації публічного управління” (*Наукові перспективи*. 2023. № 5 (35). С. 32–48); 25) *Наталія Голованова* (Харків, Україна) з темою: “Slow life” і “Die-in” як явища антропоцентризму у періоди історичної турбулентності” (*Наукові перспективи*. 2023. № 5 (35). С. 49–64); 26) *Наталія Гордієнко* (Запоріжжя, Україна) з темою: “Проблема прояву делінквентності під час війни у контексті соціологічного дискурсу” (*Науковий журнал Хортицької національної академії*. 2023. № 9); 27) *Людмила Зубрицька* (Київ, Україна) з темою: “Міф русофобії як елемент інформаційної війни: архетипний підхід”; 28) *Ганна Кісла* (Київ, Україна) з темою: “Екзистенціальні ризики під час війни і їх проєкція на громадську думку: архетиповий підхід”; 29) *Олександр Макаренко* (Київ, Україна) з темою: “Перспективи інформаційних наук в архетипіці та архетипіки для інформаційних наук”; 30) *Юрій Напльоков* (Київ, Україна) з темою: “Критичне мислення при прийнятті управлінських рішень у складному середовищі: архетипний підхід”; 31) *Микола Недюха* (Київ, Україна) з темою: “Політична корупція як різновид деформованої індивідуальної свідомості суб’єкта управлінської діяльності (архетипічна парадигма)”; 32) *Тетяна Новаченко* (Київ, Україна), *Інна Сурай* (Івано-Франківськ, Україна) з темою: “Авторитарний тип особистості: злочинна вчинковість в умовах збройної агресії Росії проти України” (*Наукові перспективи*. 2023. № 5 (35). С. 65–74); 33) *Інна Семенець-Орлова* (Київ, Україна) з темою: “Сучасні моделі сім’ї та модерна соціальна держава”; 34) *Володимир Хижняк* (Харків, Україна) з темою: “Судово-медичні послуги під час війни: архетипний підхід” (*Науковий журнал Хортицької національної академії*. 2023. № 9); 35) *Лариса Хижняк* (Харків, Україна) з темою: “Супільні комунікації і публічне управління під час війни: архетипний підхід”; 36) *Сергій Юшин* (Київ, Україна) з темою: “Архетипіка свідомого та несвідомого уникання делінквентом чинної юридичної відповідальності: цивільні та воєнні аспекти” (*Наукові перспективи*. 2023. № 5 (35). С. 107–120).

Презентація монографії. Перший день щорічних заходів Української школи архетипіки завершила презентація-анонс монографії *Едуарда Афоніна і Андрія Мартінова* “Соціетальна динаміка: аналіз суспільно-трансформаційних процесів в Україні і світі, 1992–2023”, що до кінця 2023 року має вийти друком у Видавничому домі “Кієво-Могилянська академія” (директор – *Олена Судакова*).

Другий день заходів – 27 червня 2023. Під час другого дня заходів відбулася онлайн-пресконференція Української школи архетипіки і ГО “Український інститут

соціальних досліджень” на тему: “На шляху до Українського дива”. У перебігу заходу, який організували Українська школа архетипіки (співзасновники УША професори *Едуард Афонін* і *Андрій Мартинов*), ГО “Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка” (директор – *Тетяна Бондар* і заступник директора *Олексій Ганюков*, а також взяли участь науково-педагогічна громадськість України і підписники американського інтернет-журналу “Континент” (Чикаго, США), були оприлюднені результати понад тридцятирічних моніторингових досліджень соціетальних (психосоціальних) змін в Україні, здійснених протягом 1992–2023 рр.².

Зокрема, формулюючи висновки моніторингового дослідження, його організатори фокусували увагу на чотирьох з них.

Перший: архетипна методологія та реалізовані методи досліджень показали достатній рівень їх прогностичності в нових – постмодерних умовах життєдіяльності України.

Другий: повномасштабна агресія Росії проти України (2022–2023 рр.), схоже, стає еквіфінальним моментом суспільної трансформації, що її переживає наша країна на шляху від тоталітаризму до демократії. Принаймні цей висновок підтверджують основні моніторингові результати досліджень – динаміка соціетальних (психосоціальних) змін.

Третій: російсько-українська війна, за результатами моніторингових досліджень, є найпотужнішим фактором соціетальних (психосоціальних) змін, спроможним вичерпати сили тимчасової інверсії в суспільній системі, а отже, й авторитарні тенденції, що виявляються внаслідок її патопсихологічного стану (2006–2023 рр.). Останній супроводжується контрверсійними психологічними феноменами нонконформізму та конформізму, які пов’язані із соціокультурними особливостями України і Росії та мають свої прояви в політиці, економіці, культурі цих країн. Ці прояви вперше заявили про себе на національному рівні в Україні під час Революції Гідності (2013–2014 рр.) як суто внутрішні соціальні феномени: “майдан” з притаманним його учасникам надмірним непогодженням з наявним станом речей і прискіпливим ставленням до політики та політиків (нонконформізм) і “антимайдан” з надмірним “підляганням” під наявний стан речей і відстороненням від участі у політиці (конформізм). Останній, названий почесним професором Сорбонни *Мішелем Маффесолі* “трансформацією політичного в етичне”, сутнісно пов’язаний з перманентними нереалізованими очікуваннями суспільства.

Феномен конформізму був властивий проросійській налаштованій частині населення Півдня (АР Крим) і Сходу України (Донецькій і Луганській областям), а також росіянам, про що свідчать наші дослідження 2010–2011 рр. На думку дослідників, саме цей феномен Росія використала під час анексії Криму та розв’язання російсько-української війни (2014 р.). Великі надії вона поклала на ці обставини 24 лютого 2022 р. під час неспровокованої агресії проти України.

² Пресконференцію УША УТА і ГО “УІСД ім. О. Яременка” щодо оприлюднення результатів моніторингових досліджень соціетальних (психосоціальних) змін в Україні, 1992–2023 рр. можна переглянути у запису (Див.: URL: <https://youtu.be/M14YqniM0BU>).

Інверсійні процеси на пострадянському просторі та патопсихологічний стан, що беруть початок в Україні з 2006 р. і породжують психологічний феномен нонконформізму, стратегічно працюють на її перемогу, в той час як той же стан і контраверсійний феномен конформізму в Росії, навпаки, працюють на поразку останньої у російсько-українській війні.

Четвертий: Циклічна природа соціетальних (психосоціальних) змін дає підстави для ствердження, що завершення трансформаційної змінної динаміки в Україні очікується синхронічно із завершенням російсько-української війни. З певною часовою дистанцією у 1,5–2 роки є підстави очікувати вичерпання потенціалу конфліктності і в Росії. Саме ці соціетальні (психосоціальні) обставини відкривають шлях до сталого інституційного розвитку в повоєнній Україні та зміни політичного режиму в Росії.

Наступні щорічні заходи Української школи архетипіки – XV Міжнародний теоретико-методологічний семінар пам'яті Олега Амосова і XII Міжнародний конкурс молодих науковців пам'яті Ольги Балакіревої на спільну тему: “Архетипіка і публічне управління: повоєнна європейська безпека в умовах багатополярного світу” відбудуться на початку липня 2024 р. на острові Корфу (Греція).

Е.А. Афонін,
д-р соціол. наук, проф.,
професор кафедри публічної політики
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
бул. Академіка Ромоданова, 12/2, Київ, 04050, Україна,
email: bpafonin@gmail.com,
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7493-6907>,
Scopus Author ID: 57216561810,
Web of Science Researcher ID: C-6430-2017

Е.А. Афонін,
Dr. Habil. (Sociology), Professor,
professor of the department for public policy,
Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service,
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
12/2, Akademika Romodanova Str., Kyiv, 04050, Ukraine,
email: bpafonin@gmail.com,
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7493-6907>,
Scopus Author ID: 57216561810,
Web of Science Researcher ID: C-6430-2017